

Høgskulen
på Vestlandet

BACHELOROPPGAVE

Voksenrollen i barns lek

The adult's role in children's play

Kandidatnummer: 349

Barnehagelærerutdanning

Fakultet for lærerutdanning, kultur og idrett

Institutt for pedagogikk, religion og samfunnsfag

Veileder: Ruth Ingrid Skoglund

Innleveringsdato: 16.06.2020

Antall ord: 9805

Jeg bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 10.

Abstract

The aim for this bachelor thesis was to discuss the adult's role in children's play in the kindergarten, and the main issue; **“What does the kindergarten staff think about their role in children's play?”**. I also addressed why and how the staff choose to enter children's play and the challenges of doing so.

A qualitative approach was employed as the research methodology to answer the main issue. I interviewed three staff members from kindergartens in both Norway and China. This thesis also contains a comparative perspective between Norwegian and Chinese kindergartens.

My most important discoveries were about adults as supporters to the children. The staff had to ensure trustworthy relations between the staff and the children, so that children could feel safe enough to play in the kindergarten. The interviewees expressed how they could support the children by joining them in their play, or by organizing time, space and materials for the children to play with. It appeared that the interviewees' answers complied with most of the theoretical foundation presented in this thesis.

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	5
1.1 Valg av tema.....	5
1.2 Problemstilling	6
1.3 Begrepsavklaring.....	6
1.4 Oppbygging av oppgaven.....	7
2. Teori og forskning	8
2.1 Lek.....	8
2.2 Støttende stillas	8
2.3 Den voksnes rolle i barns lek	9
2.4 Kinesisk litteratur.....	11
2.5 Styringsdokumenter	12
3. Metode	13
3.1 Intervju	13
3.2 Kina	14
3.3 Reliabilitet, validitet og generalisering.....	15
3.4 Mulige feilkilder	16
3.5 Dataanalyse.....	17
4. Presentasjon av funn	18
4.2 Hva tenker barnehagepersonalet om sin rolle inn i barns lek?	18
4.3 Hvorfor går personalet inn i lek?.....	19
4.4 Hvordan går personalet inn i lek?	20
4.5 Hva kan være utfordringene med voksenrollen i barns lek?	21
4.6 Kina - funn.....	22
4.6.1 Intervju	22
4.6.2 Praksisfortelling	23

5. Drøfting	24
<i>5.1 Den voksne som støttespiller .....</i>	<i>24</i>
<i>5.2 Utfordringer .....</i>	<i>26</i>
<i>5.3 Kina .....</i>	<i>28</i>
<i>5.4 Komparativt perspektiv .....</i>	<i>29</i>
6. Avslutning	31
7. Litteraturliste.....	33
VEDLEGG	35
<i>Vedlegg 1 – Samtykkeskjema.....</i>	<i>35</i>
<i>Vedlegg 2 – Intervjuguide .....</i>	<i>38</i>

1. Innledning

1.1 Valg av tema

I min bacheloroppgave har jeg valgt å skrive om voksenrollen i lek. Dette er noe som alltid vil være et aktuelt tema i pedagogisk arbeid i barnehagen. En av deloverskriftene i rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver sier at barnehagen skal ivareta barns behov for lek (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 19). Siden de fleste barn i Norge bruker store deler av tiden sin i barnehagen, er det viktig at alle barna får rikelig med tid til lek i barnehagen. Dette medfører at personalet i barnehagen har et ansvar overfor barns lek. Rammeplanen sier også at personalet skal ta initiativ til lek (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 21). Personalet skal ha en aktiv rolle i barns lek. Derfor er det viktig at alle som jobber i barnehage har kunnskaper om lek og hvordan man kan gå inn i barns lek på en måte som kan fremme lekeutvikling. Selv om rammeplanen sier at personalet skal delta aktivt i lek (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 20), finnes også forskning på at de voksne også kan ha en begrensende og hemmende effekt på barns lek. Dette skal jeg gå nærmere inn på i besvarelsen.

Bacheloroppgaven vil også ha et komparativt perspektiv, hvor det trekkes inn teori og datamateriale fra Kina. Gjennom mitt valgfag, fikk jeg mulighet til å reise til Kina og oppleve kulturen. Jeg hadde både undervisning om og praksis i kinesisk barnehage. Jeg synes dette er et spennende tema, fordi jeg fikk oppleve et noe annerledes syn på voksenrollen i barns lek i Kina, sammenliknet med hva vi kanskje er vant til i Norge. Som kommende barnehagelærer i et flerkulturelt land som Norge, vil det være nyttig for meg å ha erfaring og kunnskap om kulturforskjeller og bakgrunnen til disse forskjellene. Det er sannsynlig at jeg i barnehagearbeid kommer til å erfare mange ulike kulturer med ulike verdigrunnlag og normer. Likevel vil hovedvekten av oppgaven gå ut på voksenrollen i barns lek i norsk barnehage.

1.2 Problemstilling

Problemstillingen for bacheloroppgaven er: «**Hva tenker barnehagepersonalet om sin rolle inn i barns lek?**».

For å avgrense problemstillingen vil jeg også ta utgangspunkt i følgende underspørsmål:

«Hvorfor går personalet inn i lek og hvordan gjør de det?»

«Hvilke utfordringer har personalet erfart ved å gå inn i barns lek?»

Oppgaven vil ta utgangspunkt i problemstillingen og underspørsmålene, og se hvordan funnene samsvarer med de teoretiske perspektivene som presenteres.

1.3 Begrepsavklaring

I denne delen vil jeg kort å gå inn på det jeg tenker er de sentrale begrepene i problemstillingen min; lek og voksenrollen i lek.

Begrepet lek er mangesidig og sammensatt, og det vil derfor være vanskelig å gi en entydig forklaring eller definisjon av lek som fenomen (Lillemyr, 2011, s. 32). Margareta Öhman (2012, s. 19) skriver at voksne kan prøve å kategorisere og definere barns lek, men når det kommer til stykket er det kun barna som selv kan bestemme når de leker. Terje Melaas (2013, s. 21) påpeker at på grunn av denne kompleksiteten, vil det også være vanskelig å skille lek fra andre aktiviteter. Dette vil jeg gå nærmere på i teoridelen.

Ole Fredrik Lillemyr (2011, s. 46) bruker begrepet intervensjon om all påvirkning voksne har over barns lek. Det kan skilles mellom ytre og indre intervensjon. I ytre intervensjon stimulerer man barns lekeadferd uten selv å gå inn og delta aktivt i leken. Man inntar en observatørrolle, mens i indre intervensjon leker de voksne sammen med barna, og utgjør en rollemodell for hvordan man kan leke (Öhman, 2012, s. 246). Denne forståelsen av begrepet intervensjon, vil jeg bruke når jeg omtaler voksenrollen i lek. Som all påvirkning voksne har over barns lek i barnehagen, både indre påvirkning, voksne som medlekere, og ytre påvirkning, som vil si all tilrettelegging rundt leken.

1.4 Oppbygging av oppgaven

Hoveddelen av bacheloroppgaven er bygget opp av en teoridel, en metodedel, presentasjon av funn og drøfting. I teoridelen vil jeg vise til litteratur om voksenrollen i lek som har relevans for å svare på problemstillingen. Videre i metodedelen vil jeg begrunne valgene mine for innhenting av datamateriale og deretter vil jeg presentere de viktigste funnene, for så å drøfte disse opp mot teorien. Avslutningsvis vil jeg oppsummere de mest relevante funnene fra drøftingsdelen.

2. Teori og forskning

2.1 Lek

Mange påpeker at leken har en egenverdi. Den har en egenartet livsfunksjon for barnet, som voksne må respektere og forholde seg til i pedagogisk arbeid (Lillemyr, 2011, s. 35). Öhman (2012, s. 16) skriver at om vi spør barn hvorfor de leker, vil de svare at de gjør det fordi det er morsomt. Lek er lystbetont, som betyr at leken fører til en slags glede eller tilfredsstillelse, og selv om leken kan være uhyggelig og alvorlig, sier likevel barna at leken er morsom (Öhman, 2012, s. 100). Barn tar på seg forskjellige roller fra virkeligheten og fiksjonens verden, og de prøver ut hvordan man kan være sammen (Öhman, 2012, s. 15). I følge Melaas (2013, s. 21) ser det ut til å være stor faglig enighet om hvor grunnleggende relasjonelle opplevelser er for barn i barnehagealder, og leken spiller en viktig rolle for sosialiseringprosessen (Lillemyr, 2011, s. 32).

2.2 Støttende stillas

Jerome Bruner brukte begrepet «Scaffolding», eller støttende stillas om hvordan man i pedagogisk sammenheng kan støtte barns lek og læring. Et støttende stillas skal stå til barnets disposisjon, og barnet kan selv velge når det vil bruke det for å kunne gjennomføre prosjektene sine og løse eventuelle problemer det støter på (Öhman, 2012, s. 53). Kunnskapsdepartementet satte sammen en ekspertgruppe om barnehagelærerrollen som skriver at poenget ved å være et støttende stillas er å ivareta barnas behov for trygghet i utfordrende situasjoner (Kunnskapsdepartementet, 2018, s. 110). Den voksne skal være en trygg base, eller en ladestasjon, som barna kan komme og hente omsorg og støtte hos når leken blir utfordrende. Det er sentralt at den voksne også kan vurdere når man skal trekke seg tilbake i interaksjonen. Noen ganger skal man være aktivt støttende og hjelpe barna i leken, mens andre ganger kan man vise støtte gjennom et bekræftende blick eller en kort kommentar (Kunnskapsdepartementet, 2018, s. 110). Ved å gjøre dette kan man forhindre at leken stagnerer, og gi barna nok nye erfaringer til at de kan leke den på egen hånd senere (Kunnskapsdepartementet, 2018, s. 111)

En del av begrepet går også ut på å tilrettelegge for lek. Voksne skal være både planleggere og igangsettere, hvor man gjerne kan ta utgangspunkt i lek man tidligere har observert at barna har igangsatt. Den voksne kan også tilrettelegge ved å skjerme barna og en selv i leken slik at en kan gi mer oppmerksomhet og det er enklere å støtte enkeltbarn i å utvikle vennsrelasjoner. Alt dette kan også bidra til å skape trygghetsfølelse hos barna (Kunnskapsdepartementet, 2018, 110-111).

2.3 Den voksnes rolle i barns lek

Öhman (2012, s. 19) skriver at det er lærerens ansvar å tilrettelegge for lek i barnehagen. Hun skriver at de voksne bør fungere som engasjerte og aktive ledsagere i lek i barnehagen. Barn trenger mer enn kun jevnaldrende for å kunne utvikle leken sin. De kan lære lek ved å leke sammen med voksne (Öhman, 2012, s. 19). Öhman legger stor vekt på at det er viktig for voksne å bygge relasjon med barna for å skape trygghet. Blir den voksne en for passiv betrakter til lek, vil ikke barna få støtte til å utvikle positive relasjoner, og dermed ingen hjelp til å kunne utvikle gode tilknytningsstrategier og bygge lekeverdener sammen (Öhman, 2012, s. 240). Hun påpeker likevel at det kan være vanskelig for de voksne å vite hvilken rolle man skal innta når det gjelder barns lek. Læreren må kunne svare på barns lek ut ifra deres behov og interesser, noe som vil endre seg i hver lekesituasjon (Öhman, 2012, s. 239).

James Christie og Francis Wardle beskriver fire ulike posisjoner den voksne kan velge i tilnærming til barns lek (Christie og Wardle referert i Öhman, 2012, s. 244-245). Den første rollen er observatør, hvor den voksne plasserer seg i nærheten og betrakter leken. Den andre er rekvisitør hvor den voksne ikke er aktivt deltakende, men hjelper barna å forbedre leken ved å for eksempel arrangere lekesituasjoner eller gi råd. Den tredje rollen er medlekende hvor den voksne deltar aktivt, gjerne som en birolle mens barna har hovedrollene, og følger lekens handling og rytme. Den voksne som lekeleder er den fjerde rollen, og går ut på at den voksne engasjerer seg aktivt, men på en lydhør måte. Man tar bevisste grep for å forlenge leken, som å foreslå temaer eller introdusere nye ingredienser som hjelper å holde lekens intensitet i gang når den begynner å dale.

Öhman (2012, s. 240-241) skriver også om hvordan voksne kan bidra negativt til barns lek. Man kan forstyrre leken ved å distrahere, snakke til eller avbryte. Overtolkning av leken kan

bidra til at læreren kan bli belærende. Da kan leken stoppe opp og ulike sosiale aspekter kan bli oversett. Disse eksemplene kan bidra til at mange voksne er redde for å bli for styrende i leken, men Öhman påpeker at ikke all styring nødvendigvis er negativ (Öhman, 2012, s. 241). Voksne kan styre leken mot deltakelse for alle barn, og de kan oppmuntre, hjelpe og engasjere. Alle barn skal kunne kjenne seg sikker på at den voksne vil gripe inn dersom det føler seg truet eller krenket av andre barn, eller om noen forstyrrer eller ødelegger lekeverdenen barna prøver å skape sammen (Öhman, 2012, s. 134). Personalet i barnehagen bør observere barns samspill og vurdere hvilken støtte de ulike barna trenger for å kunne samspille i lek (Öhman, 2012, s. 134). Man skal verken gripe inn for tidlig eller for sent. For sen inngripen kan bidra til at barna kan føle seg utrygge, mens for tidlig inngripen kan bidra til at barna mister mulighet til problemløsningsprosesser, forhandlinger og konfliktløsning (Öhman, 2012, s. 244).

Ingvild Åmot forsket på voksenrollen i lek med utgangspunkt i barn med samspillsvansker, men voksenrollene hun løfter fram i forskningen ser jeg også som relevante for deltakelse i lek generelt. Hun bruker begrepene mediator og moderator. En mediator blir beskrevet som en som kanalisierer, omsetter og skaper sammenheng i ulike relasjoner mellom barna (Åmot, 2012, s. 62). Hun deler begrepet inn tre kategorier for hvordan de voksne kan tolkes som en mediator i lek, men en fellesnevner for disse tre er at den voksne skaper flyt eller forsterker svake forbindelseslinjer mellom barna (Åmot, 2012, s. 72). Den første er voksen som aktivt styrende, som går ut på at den voksne finner en balanse mellom å holde fast på lekens intensjoner og å ha kontroll på barnas atferd og selve handlingen i leken (Åmot, 2012, s. 68). Den voksne styrer leken slik at en kan innordne seg rammene som er gitt for lekesituasjonen, samtidig som lekens intensjoner og handling blir ivaretatt. En aktiv tolkende voksen legger hovedvekten av nærværet på fortolkning og forsterkning av de utspillene og uttrykkene barna kommer med (Åmot, 2012, s. 69). Den voksne kan fungere som en slags høytaler eller tolk for de barna som har vansker for å kommunisere i lek sammen med andre barn.. Den tredje kategorien er en aktiv strukturerende voksenrolle. Her tilrettelegger den voksne fysiske forhold og lager strukturer rundt aktivitetene (Åmot, 2012, s. 70). I barnehagen bestemmer de voksne hvordan de fysiske forholdene rundt barnas lek skal være. De utformer rom og velger lekematerialene.

Åmot (2012, s. 62) beskriver en moderator i leken som en voksen som hindrer, stopper, eller ikke støtter i situasjoner der voksenrollen kan være utslagsgivende for om samspillet

oppretholdes. Dette begrepet deles inn i kategoriene voksen som fraværende og voksen som avbryter. Den fraværende voksne går ut på at den voksne ikke er i nærheten av barnas aktiviteter, som kan føre til at barn ikke kommer seg inn i leken (Åmot, 2012, s. 74). Voksne som avbrytere handler ofte om at de er opptatt av å holde fast på rutiner og skal sørge for at det som skal skje, skjer på riktig måte og til riktig tid (Åmot, 2012, s. 75). I barnehagen er det mange regler og rutiner som skal overholdes, og når voksne blir mer opptatt av disse reglene, enn av samspillet med og mellom barna, kan det skape brudd i potensielle samspillsituasjoner (Åmot, 2012, s. 75).

2.4 Kinesisk litteratur

I besvarelsen har jeg brukt pensum fra mitt valgfag, kulturforståelse og komparativ pedagogikk, om lek i kinesisk barnehage med blick for hvordan personalet forholder seg til leken.

Shu Chen Wu forsket på lek i barnehager i Hong Kong. Hun observerte lite frilek i barnehagen, men barna gjennomførte mye finmotoriske bordaktiviteter. Barna fikk lov til å ha frilek etter de var ferdig med oppgavene sine, og gjennomsnittlig hadde barna 27 minutter med frilek hver dag, men noen hadde ingenting (Wu, 2014, s. 54). Lærerne påpekte i intervju at de ikke hadde tid til å delta i lek, fordi de måtte observere mens barna gjennomførte oppgavene (Wu, 2014, s. 61). Wu (2014, s. 59) skriver også at ingen av lærerne hadde sett sammenhengen mellom lek og læring i intervjuene.

Jingbo og Elicker (2005) observerte hvordan barnehagelærerne forholdt seg til barns lek i barnehagen. De delte observasjonene sine i kategorier, og jeg vil trekke fram de to jeg tenker er mest relevant for problemstillingen min. Den ene kategorien er «Playing» som gikk ut på at lærerne lekte sammen med barna, og den andre kategorien, «Directing», gikk ut på at lærerne instruerer eller viser barna hvordan de skal leke. I løpet av observasjonsperioden observerte de «Playing» fem ganger og «Directing» 151 ganger (Jingbo og Elicker, 2005, s. 136).

2.5 Styringsdokumenter

Både Norge og Kina har styringsdokumenter man må forholde seg til i barnehagen. De mest vesentlige vil være rammeplanen i Norge og guidelines i Kina. Videre skal jeg presentere hva disse styringsdokumentene sier om voksenrollen i lek i barnehagen.

Som tidligere nevnt sier rammeplanen at barn har et behov for lek, og barnehagepersonalet skal være bevisst på sin rolle og deltakelse (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 21). Lekens egenverdi skal anerkjennes og personalet skal fremme et inkluderende miljø hvor alle får delta (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 20). De konkrete arbeidsoppgavene rammeplanen tar opp med tanke på dette er observasjon, analyse, støtte, deltakelse og berikelse av leken på barnas premisser (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 20). De skal både stå på utsiden og observere, men også være deltakende og støttende. Rammeplanen fokuserer i stor grad på at voksne skal bidra til at barn utvikler relasjoner med andre barn, og den viktigste sosialiseringarenaen i barnehagen er leken (Utdanningsdirektoratet, s. 2017, s. 40).

«Personalet skal støtte barnas initiativ til samspill og bidra til at alle kan få leke med andre, oppleve vennskap og lære å beholde venner» (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 23). I dette ligger også veiledning, om leken skulle medføre uheldige samspillsmønstre (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 20). Det tas også opp at personalet skal se sammenheng mellom lek og læring, og at de har ansvar for å utforme det fysiske miljøet i barnehagen (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 19)

Voksenrollen i lek tas ikke opp mange ganger i guidelines, men den nevner at barn skal få leke sammen med andre, og de voksne skal oppmuntre til lek (Ministry of Education of the People's Republic of China, 2012, s. 16). Deltakelse i utelek og sport (ibid, s. 11), og ulike regelleker med de yngste barna, for å hjelpe dem med å forstå regler og koder i lek (ibid, s. 28), er det som står nevnt om voksne som medlekende. Det er likevel fokus på hvordan voksne kan tilrettelegge for lek. Det står for eksempel at de kan dele opp etter aldersgrupper etter hva barna burde kunne, og at de barna kan leke sammen (ibid, s. 23). De voksne skal også hjelpe barna til å forstå sosialt samspill, regler og ferdigheter gjennom lek. De konkretiserte eksemplene på dette går ut på å snakke med barna og oppfordre dem til ulik adferd (ibid, s. 24)

3. Metode

I denne delen presenterer og begrunner jeg valg av metode og fremgangsmåte. For å samle data brukte jeg en kvalitativ forskningsmetode. Jeg valgte denne tilnærmingen, fordi den går i dybden og vektlegger betydning, i motsetning til kvantitativ metode som vektlegger statistikk og tall. En viktig målsetting i kvalitativ metode er å oppnå forståelse av sosiale fenomener og fortolke disse (Bergsland og Jæger, 2014, s. 67).

3.1 Intervju

Jeg har brukt kvalitativt intervju som forskningsmetode for datainnsamling. Den kvalitative metoden er en fleksibel metode som kan åpne for tilpasninger og spontanitet mellom forsker og informant (Christoffersen og Johannesen, 2012, s. 179). Jeg vil benytte denne metoden for å få fram menneskelige oppfatninger og erfaringer, noe jeg tenker er nødvendig for å besvare problemstillingen min. I et intervju vil informantene ha større frihet til å uttrykke seg, enn ved for eksempel et spørreskjema. Olav Dalland (2017, s. 155) skriver at intervjuet har som formål «å tolke meningen med sentrale temaer i intervjupersonens livsverden». Intervjuet baseres på informantenes personlige erfaringer, noe som kreves for å besvare problemstillingen.

I utgangspunktet ville jeg benytte fokusgruppeintervju som metode. Det innebærer at man samler en gruppe mennesker, innenfor et begrenset tidsrom, som diskuterer et gitt emne med hverandre (Wibeck, 2010, s. 11). Denne metoden egner seg til å få fram meninger, holdninger, tanker, oppfatninger, argumenter om mennesker som er sammensatte og kan være vanskelig for en uten kunnskaper å forstå (Wibeck, 2010, s. 22). På grunn av viruset COVID-19, ble det nærmest umulig for meg å få gjennomført fokusgruppeintervjuer. Jeg bestemte meg derfor å gå over til å bruke enkeltintervjuer.

I intervjuene benyttet jeg intervjuguide (Vedlegg 2) som metode. En intervjuguide inneholder emnene som skal tas opp og hvilken rekkefølge de skal ha (Bergsland og Jæger, 2014, s. 71). Jeg ønsket et semistrukturert intervju, som kan beskrives som en samtale mellom intervjuer og informant, men der gangen i samtalen er styrt av intervjueren (Bergsland og Jæger, 2014, s. 71). Jeg ville ha klart nøyaktige spørsmålsformuleringer og bruke disse som en ramme for

samtalen. Likevel er dette en metode som åpner for endringer underveis, og gjør det mulig for intervjueren å stille oppfølgingsspørsmål eller klargjøre utsagn fra informantene (Løkken og Søbstad, 2013, s. 108).

For å utvikle intervjuguiden måtte jeg først sette meg inn i relevant teori om tema. Da kunne jeg få en dypere bakgrunn i hva jeg ville finne ut og hvordan jeg skulle stille spørsmålene. Ifølge Bergsland og Jæger (2014, s. 71-72) er gode spørsmål åpne og de gir mulighet for intervjupersonen til å reflektere og redegjøre for svarene sine. Jeg utformet noen spørsmål og fikk veiledning av både bachelorveileder og medstudenter om hvordan de opplevde formuleringene, tydeligheten og om det var eventuelle gjentakelser i spørsmålene. Den ferdige intervjuguiden (Vedlegg 2) begynner med åpne spørsmål om informantenes tanker rundt voksenrollen i lek. Deretter går den over i mer spesifikke spørsmål for å komme mer i dybden rundt tema, og for å kunne styre fokuset i den retningen jeg ville.

Jeg valgte å gjennomføre intervju med tre forskjellige informanter. Planen var egentlig å ha informanter fra forskjellige barnehager, men grunnet COVID-19 ble det vanskeligere å gjennomføre. Jeg bestemte meg derfor for å spørre tre informanter fra en barnehage jeg kjente til. Intervjuene varte i om lag 20 minutter hver. For å registrere data benyttet jeg lydopptaker, der intervjuene ble transkribert og slettet umiddelbart etter intervjuet. På forhånd måtte informantene signere et samtykkeskjema (Vedlegg 1) hvor de godtok deltakelse i studien, og at de forstod hva dette ville innebære. Informasjon om studien, samt intervjuguide og samtykkeskjema, ble sendt inn til NSD, og jeg fikk godkjenning til å bruke lydopptaker til å gjennomføre intervjuene.

[3.2 Kina](#)

Datainnsamlingen i Kina ble gjennomført i ulike barnehager, i samarbeid med andre medstudenter. Vi fikk både observere hverdagsituasjoner, samt intervju tre forskjellige barnehagelærere. I funndelen vil jeg både presentere utdrag av intervjuene, og en observasjon jeg gjorde i praksisperioden.

Observasjon som metode er velegnet til å studere mellommenneskelige samhandling (Bergsland og Jæger, 2014, s. 73). Observasjonsmetoden jeg brukte var praksisfortelling. Det

er en av de mest brukte observasjonsmetode i barnehager (Løkken og Søbstad, 2013, s. 55). Louise Birkeland definerer praksisfortellinger som «selvlagde fortellinger av barn og voksne om situasjoner i barnehagen» (Louise Birkeland referert i Løkken og Søbstad, 2013, s. 55).

3.3 Reliabilitet, validitet og generalisering

Reliabilitet kan knyttes til spørsmål om troverdighet og om forskningen utføres på en tillitsvekkende måte (Bergsland og Jæger, 2014, s. 80). Det tar for seg hvordan materialet bearbeides, analyseres og tolkes. Jeg som forsker har prøvd å redegjøre for hvordan datamaterialet har blitt utviklet, og skille mellom informasjonen jeg har fått under datainnsamlingen, og egne vurderinger av denne informasjonen (Thagaard, 2013, s. 193). Jeg har prøvd å være objektiv i analysene og transparent om alt som kan påvirke forståelsen av funnene.

Validitet handler om hvor godt eller relevant datamaterialet representerer det fenomenet som skal undersøkes. Det går ut på kvaliteten av tolkningen og om forståelsen prosjektet fører til, kan støttes av annen forskning (Bergsland og Jæger, 2014, s. 80). Man må være kritisk til om resultatene av undersøkelsen representerer virkeligheten av det man har studert (Thagaard, 2013, s. 204). Forskeren må unngå og trekke slutninger uten grunnlag, men heller påpeke om noe burde blitt gjort annerledes.

I kvalitative studier er ikke målet å generalisere funnene man finner, men gi rike beskrivelser av det man har studert (Bergsland og Jæger, 2014, s. 80-81). Min undersøkelse har få informanter, og kan dermed ikke generaliseres og si at den er gjeldende for alt barnehagepersonell. Generalisering tar samtidig for seg overførbarhet. Selv om tolkningene er basert på en enkelt undersøkelse, kan den også gjelde i andre sammenhenger (Bergsland og Jæger, 2014, s. 80).

3.4 Mulige feilkilder

Feil kan oppstå i alle ledd og faser av studien. Av mulige feilkilder kan det at jeg kjente informantene på forhånd, gjøre at jeg tolket datamaterialet annerledes. Informantene fikk tilsendt tema og problemstilling på forhånd, hvilket kan ha påvirket spontaniteten i svarene. På den annen side kan det være en fordel at svarene er godt gjennomtenkte.

En annen feilkilde kan være et relativt lite datagrunnlag fra få informanter. Funnene kan derfor variere fra de faktiske forholdene og generaliserbarheten til studien kan være begrenset. Ved bruk av semistrukturert intervju, kan intervjuene få forskjellig fokus. Videre kan jeg som moderator ha styrt intervjuene i en retning der tema som informantene kanskje hadde kunnskap om, ble utelatt.

En relativt åpenbar mulig feilkilde i funnene fra Kina er språkbarrieren. Informantene snakket kun kinesisk, og en tolk oversatte til engelsk. Dette gjaldt både i praksisfortellingen og i intervjuene. Tolken uttrykte egne tanker om temaet i løpet av intervjuene, hvilket også kan være en feilkilde. Tolken var ikke utdannet barnehagelærer, men det er likevel grunn til å tro at han har relevant kunnskap om kinesisk barnehage, basert på at han har hatt mange norske studenter i barnehager tidligere og gjort seg mange erfaringer i lignende situasjoner.

Tema for bacheloroppgaven var på dette tidspunktet ikke avgjort, og det var derfor forberedt kun et begrenset antall spørsmål som er relevante for tema. Intervjuguide var heller ikke på plass grunnet liten forberedelsestid. Tiden mellom gjennomføring av intervjuer og observasjoner til transkribering og analyse var relativt lang, noe som kan gi en mulig feilkilde ettersom minnet knyttet til intervju og observasjoner svekkes.

Å analysere funnene mine med et kulturrelativistisk syn, var viktig. Det vil si å ha en forståelse for at kulturer er relative, og at den kun kan forstås ut ifra seg selv. Å ta utgangspunkt i egen kultur og verdgrunnlag som målestokk for å tolke andres kulturer, er å ha et etnosentrisk syn (Eriksen og Sajjad, 2015, s. 47). Alle kulturer og samfunn har sin egen kulturelle logikk, og det var et mål å unngå etnosentrisk analyse.

3.5 Dataanalyse

For å analysere dataen brukte jeg det transkriberte materialet i hvert enkelt intervju. Jeg startet med å bruke fargekoder for å kategorisere. Deretter så jeg om noe gjentok seg i løpet av intervjuet og om informantene la ekstra vekt på noe. Etterpå sammenliknet jeg svarene med hverandre og lagde kategorier ut ifra det jeg opplevde som mest vesentlig av det som ble sagt. Jeg valgte å dele opp funnene etter spørsmålene i problemstillingen og underspørsmålene. For å understreke funnene ville jeg bruke sitater fra intervjuene.

4. Presentasjon av funn

I denne delen vil jeg presentere de mest relevante funnene fra datainnsamlingen. For å bevare anonymiteten til informantene vil jeg benytte fiktive navn; Siri, Tone og Liv. Den første informanten, Siri, hadde jobbet i som pedagogisk leder i over 20 år. Informanten nummer to, Tone, hadde jobbet i barnehage i nesten 20 år, men som pedagogisk leder i fem år. Den tredje informanten hadde jobbet under fem år som assistent.

Jeg har valgt å presentere funnene i fire deler, som tar utgangspunkt i problemstillingen og underspørsmålene mine:

- Hva tenker barnehagepersonalet om sin rolle inn i barns lek?
- Hvorfor går personalet inn i barns lek?
- Hvordan går personalet inn i barns lek?
- Hva kan være utfordringene med voksenrollen i barns lek?

Jeg vil videre presentere funnene fra Kina i en egen del, som tar for seg intervjuene og en praksisfortelling.

4.2 Hva tenker barnehagepersonalet om sin rolle inn i barns lek?

Det kom fram at informantene hadde noe ulike tanker om sin rolle i barns lek. Et fellestrekk var at alle synes voksne har stor påvirkningskraft over leken. Voksne velger materialer, utformer rom og setter av tid til lek, noe som vil kunne påvirke barna. Tone påstod at å leke med barna er noe av det viktigste voksne gjør i barnehagen, både med tanke på læring og fellesskap. Alle ansatte i barnehagen burde leke sammen med barna, men samtidig bygge videre på barnas initiativ og ikke ta for mye styring. Alle var enige i at lek har stor betydning for fellesskapet i barnehagen, og at det derfor er viktig for voksne å få med seg hva som skjer i barnas lek. Spesielt Siri la stor vekt på viktigheten av observasjon, i tilfelle det oppsto konflikt. Hun mente at det var hennes ansvar som voksen å være i nærheten og hjelpe barna i tilfelle det oppsto konfliktsituasjoner.

4.3 Hvorfor går personalet inn i lek?

Informantene oppgir flere ulike grunner for hvorfor de velger å gå inn i lek. Det ble lagt størst vekt på de sosiale aspektene. Alle påpekte at barn utvikler relasjoner til andre barn i lek, og at voksne må sikre at alle har noen å leke med. Ved å observere eller delta i leken kan man se om alle barna inkluderes og ta eventuelle grep ved avvik. Tone nevnte også at om det oppstår uheldige hierarkier mellom barna, kan voksne gå inn i leken og bidra til at alle får være med å bestemme.

Konfliktsituasjoner ble hyppig tatt opp i alle intervjuene, og dette var en av hovedgrunnene til at voksne skulle gå inn i leken. Voksne kunne tre inn som veiledere i hvordan man løser konflikter. Både Siri og Liv tok likevel opp at man ikke alltid skal gå inn i leken i konfliktsituasjoner, fordi barna skulle få erfaringer med å løse disse situasjonene selv. Da kunne man heller stå i nærheten og observere hvordan situasjonen utviklet seg. «For jeg har sett unger på småbarn, som klarer å si ifra og de klarer og løse det. Men det er gjerne med et blick fra oss. At vi støtter dem med at vi bare er der, og så finner de ut av det. At vi viser vi er trygge voksne uansett.» (Liv).

Det kom også fram at voksne kan gå inn i lek ved å være rollemodeller for hvordan man kan leke. Det kunne gå på hvordan man forholder seg til andre, hvordan man kan entre lek eller hvordan man kan drive lek videre. Siri kom med dette eksempelet: «Si de leker en rollelek på kjøkken, og så skal de leke at de har café for eksempel og så går de bare og hiver ting på gulvet og ødelegger holdt jeg på å si. De gjør jo ikke det fordi de vil ødelegge, men fordi de ønsker kontakt og da er det fint å sette seg sammen med dem og være en deltaker i leken. At du blir en rollemodell for dem. Det blir liksom nøkkelen til hvordan leker vi, da».

Glede i lek ble tatt opp av alle informantene. Voksne kan leke med barna kun fordi det er gøy, og det kan bidra til sterkere relasjoner med barna. «Så tenker jeg på den kontakten jeg får med ungene. Den blir enda sterkere, og de der båndene vi knytter. At de får ekstra god kontakt og tillit. Og jeg tenker også på glede og humor, og jeg tror det betyr mye for dem» (Siri).

4.4 Hvordan går personalet inn i lek?

Det kom fram i intervjuene at man skal ha respekt for barnas lek når man skal entre den, slik at den er på barnas premisser. Da Tone ble spurt om hva det vil si å gå inn i leken på barnas premisser svarte hun; «Du hiver deg på en måte på det ungene legger opp til. Når vi har unger som krabber rundt og er katter og så tenker du «kanskje kattene er tørste, skal vi finne litt melk», og så legger du faktisk noen skåler på gulvet som de slurper i seg, for de er jo katter. At du bygger leken som de har begynt med videre, og at man ikke sier «nei, jeg er ikke tørst nå»». Slik jeg tolker dette mente hun at de voksne skal bygge videre på barnas initiativ i leken.

Det var som sagt stort fokus på at de voksne skal hjelpe barn inn i lek. I intervjuene kom det fram at de voksne kan være medlekere for å gjøre dette. Liv tok opp et eksempel: «Hvis en står og er litt på siden, og de står og leker at de spiser noe mat, så går det jo an å prøve og sette seg ned og si; «Åh, denne skiven så god ut, har dere smurt den med syltetøy? Kan vi også få være med å spise skive med dere?». Altså prøve å finne ut hva de holder på med og så inkludere alle som er rundt og hjelpe den som er utfor, i stedet for å spørre; «Kan han få være med?». Da avbryter du gjerne enda mer leken». Her stopper man ikke opp leken, og en kan gå fram som en rollemodell i hvordan å entre lek.

Et annet eksempel på hvordan man kan hjelpe barn inn i lek var å sette i gang en felles lek med hele avdelingen, for å bidra til å utvikle barnas lekerepertoar, og samtidig skape en felles lek som alle kan delta i. «Jeg husker en gang vi hadde, som jeg synes var veldig vellykket, så lagde vi en lek som hele avdelingen var med på. Vi skulle reise en tur til forskjellige land, og vi lagde pass og flyseter til ungene. De hadde med seg pakket koffert. Det tenker jeg vi kan gjøre mye mer egentlig, for å utvikle deres lekerepertoar og lekeglede på ett eller annet vis» (Siri).

Som tidligere nevnt tok Tone opp at voksne kan hjelpe barna om det oppstår uheldige hierarkier. «Hvis det er en som er veldig sjefete for eksempel, så ser du at en annen unge ikke er helt med på de tegningene, men klarer ikke helt å si fra. Det der med å gå inn og være med, stille litt spørsmål, hjelpe, være en støtte da, i leken, med at man kommer med forslag. Kanskje hvis han ikke vil være en storebror, så kanskje han kan være en pappa eller en politi for eksempel (...) Det er ofte at det er en leder i barnegruppen som skal bestemme hvordan

leken er og sånne ting og da må vi jo inn og hjelpe til». Jeg tolker dette utsagnet som at voksne kan gå inn som veiledere for hvordan man kan forhandle i lek, slik at alle barna kan bidra inn i leken slik de selv ønsker.

Alle informantene kom inn på tilrettelegging for lek. Tilrettelegging kunne gå ut på å finne lekematerialer, utforme rom, gi inspirasjon til leketemaer og gi barna tilstrekkelig med tid til lek. Barna trenger nok lekematerialer og plass til å leke, noe som er de voksnes ansvar. Noe alle tre kom inn på var å sette av nok tid til uavbrutt lek. Det kom fram at om barna får mer tid til lek, kan de gå dypere inn i leken enn hvis de stadig blir avbrutt. Alle tok opp at de fokuserte på å la barna leke seg ferdig, ved å for eksempel utsette ryddetiden eller fikse det man skulle på kontoret litt senere. Den tredje informanten sa også at man som avdeling kunne tilrettelegge for uavbrutt leketid, ved å la de medlekende voksne være uforstyrret i leken over lengre perioder.

4.5 Hva kan være utfordringene med voksenrollen i barns lek?

Det kom opp flere utfordringer ved at voksne går inn i lek. En av dem var at det ofte ikke er nok tid til at voksne kan sette seg inn i leken, før de må videre å gjøre noe annet. Alle informantene hadde erfaring med at det kunne være en utfordring når de trekker seg ut av leken igjen, og da gjerne i sammenheng med mangel på tid. «Ja, det er jo ofte, og hvert fall på liten avdeling, så oppløses jo leken. Det der med at nå har jeg vært med i et kvarter og lekt, men så må jeg på det møtet, og hvis ikke det da er noen andre som går inn i den leken på samme måte, så er leken oppløst.» Tone uttrykker i dette sitatet at hun har erfaring med at mange voksne har andre ting de er nødt til å gjøre i barnehagen, som kan påvirke leken. Er man med i en lek sammen med barna, men plutselig må forlate den, kan det føre til at leken oppløses.

Det var enighet i at voksne ofte stopper eller avbryter barns lek. Det kunne være grunnet andre ting som må gjøres, eller at voksne synes leken er for vilter. «Hvis du har en gjeng med gutter som springer rundt og er politi og tyv, så synes jeg det blir litt voldsomt, så kan jeg ødelegge det med å si at nå skal dere ikke leke sånn. Og så er det egentlig bare en kjekk lek de leker.» Her påpeker Tone at voksne ofte kan mistolke barns lek, og dermed stoppe den. I dette eksempelet lekte guttene en vilter lek, som en voksen kan få behov for å avbryte, fordi det ble

oppfattet som for voldsoomt. Det kom også opp voksne som overstyrer leken. Voksne kan dra leken i en annen vei enn det barna hadde tenkt, eller ta så stor kontroll over leken at barna kan miste anledning til å komme med sine egne kreative innspill til å føre leken videre. «Jeg kan jo dra det i en annen vei enn det som egentlig var tenkt. Jeg klarer gjerne ikke som voksen å helt forstå hva de egentlig leker og gjør. Hvordan de egentlig har lyst til å føre leken videre» (Liv).

Det kom fram at om voksne har lett for å gå inn i leken som veiledere, kan barna miste mulighet til å få erfaringer med konfliktløsning. Alle informantene uttrykket at barn ofte klarer å finne løsninger på ulike konfliktsituasjoner selv, og at voksne til tider hjelper barna for fort.

4.6 Kina - funn

4.6.1 Intervju

Jeg vil presentere de tre intervjuene jeg gjennomførte i Kina samlet. Jeg vil ikke skille mellom informantene, fordi det kom ikke fram noen uoverensstemmelser i de ulike intervjuene. Det er viktig å spesifisere at intervjuene er tatt ut av en større sammenheng, og voksenrollen i lek var ikke tema for intervjuene. Det ble sendt ut samtykkeskjema til barnehagene, som var godkjent i forkant av praksisperioden.

Når vi i praksisgruppen spurte informantene om lek, fikk vi stort sett svar som omhandlet aktiviteter. Både når vi spurte om barnas lek generelt og om temaer som tok for seg voksenrollen. Det kom fram at det ikke er vanlig at de voksne leker sammen med barna, men de er i nærheten i tilfelle de trenger hjelp. De bruker mye tid på å observere barns lek. For å gjøre dette kunne de ta bilder, videoer eller skrive ned i notatbok. Det kom opp et eksempel på observasjon av hvordan barn brukte et lekeområde: “For example, if there is one area that no children go to, they would think “what happened to this area, why doesn’t they go here?”. Maybe some toys not fit for them, and they ask the kids why they won’t go there.” Dette eksempelet tar for seg at voksne observerer hvordan barna bruker et lekeområde, og prøver å finne ut hvordan de kan tilrettelegge for at barna skal ville bruke dette lekeområdet.

Det ble også tatt opp noen sosiale aspekter i de voksnes rolle i barns lek. Det ble spurt om hva de voksne gjorde i konfliktsituasjoner, og da ble vi fortalt: "So, then the kids when they are crying or fighting each other, the teachers calm them down and tell them what they shouldn't do." Her kommer det fram at lærerne ser på det som sin rolle å roe ned barna og fortelle dem hva de skal og ikke skal gjøre. Det er de voksne som oppklarer konflikten. De la likevel vekt på at det ikke var særlig ofte at det oppsto konfliktsituasjoner mellom barna. Var det snakk om barn som ofte var utagerende i lek, ville læreren observere dette barnet ekstra og hele tiden være i nærheten.

4.6.2 Praksisfortelling

I Kina gjorde jeg noen observasjoner av barnas lek, og hvordan de voksne forholdt til den. Jeg vil videre legge fram en praksisfortelling jeg tenker kan være relevant for å drøfte voksenrollen i barns lek.

Praksisfortellingen tar for seg to gutter på fem år som satt og bygget med klosser sammen. Leken utviklet seg til å bli mer og mer høylytt, og det endte med at en av guttene veltet tårnet. Guttene lo og synes tilsynelatende at dette var gøy, helt til en lærer kom og snakket til dem. Det ble stille og de bygget opp tårnet igjen. Deretter gikk de hver til sitt. På grunn av språkbarrieren kan jeg ikke vite hva læreren sa til dem, men jeg har grunn til å tro at hun sa at de ikke kunne leke slik de gjorde, i og med at de roet seg ned og begynte å bygge tårnet opp igjen.

5. Drøfting

I denne delen av oppgaven skal jeg med utgangspunkt i problemstillingen, drøfte funnene opp mot den presenterte teorien. Jeg vil svare på problemstillingen, samtidig som jeg ser om det er samsvar mellom informantenes utsagn og det teoretiske grunnlaget. Det vil tillegges stor vekt på Bruners begrep støttende stillas (Öhman, 2012), og jeg tar for meg hvordan voksne kan gå fram for å støtte barna på deres vilkår, gjennom både ytre og indre intervensjon. For å gjøre dette vil jeg legge vekt på det Öhman (2012) skriver om Christie og Wardles roller, og hvordan voksne kan påvirke leken negativt. Voksne som mediatorer og moderatorer vil jeg også trekke fram, særlig med tanke på utfordringene med voksenrollen i lek. Den kinesiske litteraturen vil brukes til å drøfte funnene fra Kina. Jeg vil også trekke fram guidelines og rammeplanen for å få en forståelse for bakgrunnen for hvorfor man kanskje velger å gjøre som man gjør.

5.1 Den voksne som støttespiller

Det kommer fram i funnene at å støtte barna i lek er viktig for samtlige av informantene. Noe av det som tas opp er at voksne kan bruke leken til å knytte bånd med barna. Siri mente at på grunn av humoren og gleden i leken, kan voksne få bedre kontakt med barna og skape et tillitsforhold. Skaper man dette tillitsforholdet, kan det være enklere for barna å utfolde seg i lek sammen med andre barn. Dette tenker jeg kan sees i sammenheng med Bruners begrep, støttende stillas (Öhman, 2012). Som ekspertgruppen om barnehagerollen (Kunnskapsdepartementet, 2018) skriver er poenget ved å være et støttende stillas å ivareta barnas behov for trygghet. Flere ulike måter å gjøre dette på ble også tatt opp av informantene. Det handler om å kunne være aktivt støttende inn i leken, men også å være i nærheten slik at barna selv kan hente støtte når de trenger det. Gjerne da gjennom et støttende blick eller kommentar, som også Liv nevnte i et av de presenterte utsagnene. Dette er det jeg tenker er det mest sentrale som kommer fram i både funnene og i det teoretiske grunnlaget. De voksne skal være en støtte for barna, slik at alle føler seg trygge nok til å utfolde seg i lek.

Det kom fram fra spesielt to av informantene at voksne skal støtte barna ved å være medlekere, og alle var enige i at voksne kan tre fram som rollemodeller. Som sagt kan barn, ifølge Öhman (2012), lære å leke av voksne. Siris utsagn om kjøkkenleken kan være et

eksempel på hvordan voksne kan være rollemodeller for hvordan man kan bruke ulike materialer. Voksne kan også være rollemodeller for hvordan å forholde seg til andre. Tone hadde erfart at det kan oppstå uheldige samspillsmønstre, med tanke på barn som bestemmer mye i lek. Hun mente at voksne kan veilede barna og være rollemodeller i hvordan å forhandle i lek. Ved å være det som Åmot (2012) beskriver som aktivt tolkende, kan man hjelpe barna med å lytte og uttrykke seg for hverandre. Voksne kan også gå fram som medleker eller lekeleder for å hjelpe andre barn inn i lek, og det opplevde jeg at informantene fokuserte på. Liv kom med et eksempel på hvordan voksne kan gå fram som medleker for å få andre barn inn i lek. Hun mente at å gå direkte inn i leken, i stedet for å stoppe den og spørre om noen kan få være med, kunne være hensiktsmessig for å beholde flyten. Som sagt er en av fellesnevnerne for hvordan voksne kan være en mediator, at man klarer å beholde denne flyten. I dette eksempelet gikk Liv inn som lekeleder, hvor hun kom med forslag til hvordan å føre leken videre på en lydhør måte. Hun ledet et barn som sto utenfor, inn i leken på en aktivt styrende måte, hvor hun både beholdt lekens intensitet og bygget videre på det som allerede foregikk. Ved at voksne går fram som medlekere eller lekeledere, og er rollemodeller for hvordan man kan leke, kan barna få nok erfaringer til at de på egen hånd kan klare det samme selv i en annen situasjon, slik ekspertgruppen om barnehagelærerrollen (Kunnskapsdepartementet, 2018) beskriver som en konsekvens av å være et støttende stillas.

For å kunne gå inn i barns lek som medleker eller lekeleder, vil det ofte være vesentlig å ha forkunnskaper om hva som foregår i leken. For å kunne intervenere slik som i eksempelet til Liv, hvor hun får med et annet barn inn i lek, var det avgjørende at hun visste hva som foregikk i leken på forhånd. Da tenker jeg det kan være gunstig å gå inn i rolle som observatør. Også i utsagnet til Tone om hierarkier blant barna, hvor voksne kunne intervenere ved å komme med forslag, vil den voksne trenge forkunnskaper om hvordan barna pleier å leke. Som Öhman (2012) skriver, bør de voksne observere barnas samspill i leken, og vurdere ut ifra det hvilken støtte barna trenger i hver situasjon. Trenger barnet aktiv støtte av en voksen som medleker, et støttende blick eller en rekvisitør som kan bidra med materialer eller ideer som kan føre leken videre? Hvem tar kontroll over leken og hvem står på utsiden? Ved å innta en observatørrolle kan man komme nærmere barns lek og få bedre kjennskap til hva som faktisk skjer, som igjen kan føre til at voksne verken griper inn for sent eller for tidlig.

Tilrettelegging for lek kom opp flere ganger i løpet av intervjuene. Alle informantene så på det som en del av sin rolle i lek, noe Öhman (2012) også bekrefter. Rammeplanen

(Utdanningsdirektoratet, 2017) sier, som tidligere nevnt, at voksne har ansvar for å utforme det fysiske miljøet i barnehagen. For å gjennomføre dette kan de voksne innta rollen som rekvisitør, gjerne etter observasjon, for å tilrettelegge rom, lekematerialer og tidsbruk etter barnas behov. Ekspertgruppen om barnehagelærerrollen (Kunnskapsdepartementet, 2018) tydeliggjør at tilrettelegging er en del av det å være et støttende stillas. Eksempelet til Siri om flyleken, kan være et eksempel på voksne som rekvisitører, der de sto for planlegging, skaffe materialer og lage en ramme rundt leken. Dermed kan man også si at de voksne gikk fram som mediatorer og var aktivt strukturerende. Ifølge rammeplanen (Utdanningsdirektoratet, 2017) er lek barnas viktigste sosialiseringsarena, og i dette eksempelet bidro Siri til at alle barna fikk være med i en felles lek, ved å være en rekvisitør. Også i Tones eksempel om kattleken, går den voksne fram som rekvisitør ved å sette fram skåler med melk. Den voksne vil i forkant være nødt til å observere hva som foregår, for så å tilrettelegge med nye materialer og forslag til hvordan å føre leken videre. Som Öhman (2012) skriver, trenger barn mer enn jevnaldrende for å utvikle leken. I dette eksempelet bidrar Tone til å utvikle barnas lek på en lydhør måte, ved å tilrettelegge gjennom en rekvisitørrolle.

5.2 utfordringer

Det ble også tatt opp flere utfordringer ved å gå inn i barns lek. Både Öhman (2012) og Åmot (2012) skriver om voksne som avbrytere. Informantene la stor vekt på mangel på tid i barnehagen, og det kunne føre til at de måtte avbryte leken. I barnehagen er det mye som må gjøres, som kan gå ut over barnas leketid. Åmot (2012) skriver om voksne som er opptatt av å holde fast på rutiner og skal sørge for at alt skjer på riktig måte og til riktig tid, noe som kan føre til at voksne avbryter leken. Det samsvarte godt med det informantene sa. De mente at det var viktig å prøve og bryte opp i disse rutinene hvis barna var dypt inni lek. Mangel på tid kunne også føre til fraværende voksne, som Åmot (2012) også mener kan moderere leken. Informantene sa også at de ofte hadde mye annet å gjøre enn å leke med barna, som førte til at de var fraværende. Som sagt kan dette, ifølge Åmot (2012), føre til at barna mister tillitt til den voksne som omsorgsperson, og at mange barn ikke kommer inn i lek med andre barn. I eksempelet til Tone om politileken, kom det også fram at hun hadde observert voksne som avbryter lek, fordi de synes den er for voldsom. De voksne modererer leken. Som Liv sa kan ikke alltid voksne forstå hva barna egentlig leker og gjør. Voksne kan se støy og bråk, mens barna kan se humor og spenning.

En av utfordringene som både Liv og Siri tok opp var overstyring av barns lek. Som Liv påpekte har ikke voksne samme hode som barn, og kan derfor ikke sette seg inn i leken slik barn kan. Öhman (2012) skriver for eksempel at mange voksne fort kan belærende i lek, som kan føre til at leken stopper opp. Dette kan trolig være på grunn av fokuset rundt læring i lek som finnes i norske barnehager. Som sagt sier rammeplanen (Utdanningsdirektoratet, 2017) at personalet skal se sammenheng mellom læring og lek. Siden dette kan føre til at leken stopper opp, er det som sagt også mange som er redd for å styre leken for mye, men Öhman (2012) legger vekt på at ikke all styring er negativ. Voksne kan aktivt foreslå temaer og introdusere nye elementer for å hjelpe og holde på lekens intensitet. De kan også styre leken mot deltakelse for alle barna, men det må skje på en lydhør måte for at intervensjonen skal være positiv. Alle informantene var enige i at voksne må spille videre på barnas initiativer. Som tidligere nevnt, kan det være vanskelig for voksne å vite hvilken rolle de skal innta i barns lek, men for å være et støttende stillas for barna må det skje ut ifra barnas behov og interesser.

Öhman (2012) skriver som sagt at om voksne blander seg for fort inn i lek, kan barna miste mulighet til problemløsningsprosesser, forhandlinger og konfliktløsning. Dette ble også tatt opp av informantene. På en side kan barn trenge støtte av voksne for å løse konflikter som oppstår i lek, men på en annen side trenger barn erfaringer med å løse disse situasjonene på egen hånd. De voksne må ha et bevisst forhold til når og hvordan de intervensjoner. Noen barn trenger at de voksne veileder dem gjennom konfliktsituasjoner. Da kan de også lære noe om hvordan de kan løse situasjonene på egen hånd senere, gjerne ved hjelp av et støttende blikk fra en voksen, slik ekspertgruppen om barnehagelærerrollen (Kunnskapsdepartementet, 2018) skriver om å være støttende stillas. For at barna selv skal kunne løse ulike lekesituasjoner, må voksne både være bevisst på når de skal blande seg inn og når det er riktig å trekke seg ut av lek. Å trekke seg ut av leken var noe informantene hadde erfaringer med at ofte var vanskelig. Samtlige sa at leken ofte stoppet helt opp når de trakk seg ut. Dette kan også være en av utfordringene ved å intervensjoner i barns lek.

5.3 Kina

Det kom fram i intervjuene at de voksne ikke pleier å være medlekere sammen med barna. De går heller inn i rolle som observatører og rekvisitører. De voksne fokuserer mye på observasjon, og de bruker ulike former for dokumentasjon for å gjøre dette. I eksempelet om området hvor barn ikke lekte, forteller informanten om hvordan hun først observerte barna, for så å prøve og tilrettelegge for hva barna har lyst til å gjøre i de ulike områdene. De fortalte også at de var ekstra nøye med å observere og være i nærheten av barn som ofte utagerte i lek, for å forhindre konflikter. Å oppfordre barna til å leke sammen og hjelpe dem til å forstå sosialt samspill, er noe guidelines (Ministry of Education of the People's Republic of China, 2012) tar opp at de voksne skal gjøre.

I motsetning til Wu (2014) sine observasjoner om lite frilek i barnehagen, er praksisfortellingen min et eksempel på noe som kunne tolkes som frilek. Guttene satt for seg selv og lekte en form for konstruksjonslek. Wu (2014) la også vekt på at de voksne brukte tiden sin på å observere barna som gjorde oppgaver, men man kan se i praksisfortellingen at læreren observerte guttene som lekte. Denne praksisfortellingen kan derimot være et eksempel på Jingbo og Elickers (2005) observasjoner om «directing». Slik jeg tolket situasjonen gikk læreren bort til guttene, og fortalte dem noe om hvordan de skulle leke, i og med at leken brått endret karakter og de bygget opp tårnet på nytt. Dette tenker jeg også kan være et eksempel på de voksne som rollemodeller for barna. Læreren går fram som en rollemodell for hvordan å bruke ulike lekematerialer. Wu (2014) skriver også at lærerne ikke hadde sett sammenheng mellom lek og læring, og det tenker jeg kan være med å påvirke hvordan lek prioriteres i barnehagen. Guidelines (Ministry of Education of the People's Republic of China, 2012) sier heller ikke noe om at man skal se sammenhengen mellom lek og læring, som kanskje kan være en grunn til dette. I praksisfortellingen tenker jeg som sagt at læreren gjorde det som Jingbo og Elicker (2005) kaller for «directing». Læreren viser hvordan barna skal leke med ulike materialer. De lærer barna å leke. Ifølge observasjonene til Jingbo og Elicker (2005) og min egen praksisfortelling, er dette noe lærerne bruker mye tid på. Derfor tenker jeg at det kan hende de ser nettopp denne sammenhengen. Barna kan lære gjennom å leke.

5.4 Komparativt perspektiv

I intervjuene fra praksisbarnehagen i Kina brukte lærerne ordet aktiviteter i stedet for lek, nesten kontinuerlig gjennom alle intervjuene. Jeg tolker dette som om de kanskje ikke skiller mellom lek og andre aktiviteter på samme måte som man kanskje gjør i Norge. Som tidligere nevnt mente Melaas (2013) at dette er noe som kan være vanskelig å skille mellom. Synet på hva som er lek, vil også ha påvirkningskraft for hvordan lærerne tilrettelegger og forholder seg til leken i barnehagen. De norske informantene la vekt på både indre og ytre intervensjon, mens de kinesiske informantene la mest vekt på ytre intervensjon, kanskje i enda større grad enn de norske. Det var for eksempel ingen av de norske som gikk dypere inn i hvordan de observerte barna og hvilke metoder de brukte, slik de kinesiske informantene gjorde. Det fører til at de kinesiske lærerne også får et godt utgangspunkt i hvordan å tilrettelegge for lek, selv om de ikke nødvendigvis er medlekere.

Praksisfortellingen kan vise et eksempel på «directing» fra læreren, og jeg tenker som sagt at dette kan være en måte for læreren å gå fram som rollemodell. En kan si at læreren blir en rekvisitør, som gir barna råd og viser hvordan de kan gå fram for å leke. Hadde dette skjedd i en norsk barnehage, ville det kanskje blitt forstått på en annen måte. Åmot (2012) skriver om voksne som avbrytere i lek, og dette eksempelet er noe som kanskje kunne blitt sett på som nettopp dette. Det som tilsynelatende skjedde var at læreren stoppet den påbegynte leken, fordi det ble oppfattet som feil måte å leke på. De norske informantene la vekt på at man skal spille videre på barnas initiativer når man intervensjoner i lek, men ifølge Tones eksempel om politileken, er dette noe som også skjer i norske barnehager. Siri mente at voksne kan gå fram som rollemodeller og vise barna hvordan de skal leke, men som medlekere. Dette er kanskje en av forskjellene mellom hvordan voksne forholder seg til leken i Norge og Kina. I Norge vil det være mer naturlig for personalet å gå inn som medleker for å påvirke leken enn i Kina, hvor lærerne i større grad påvirker leken utenfra.

Rammeplanen (Utdanningsdirektoratet, 2017) sier at voksne skal delta i lek. Man skal anerkjenne lekens egenverdi, men samtidig se at det er en sammenheng mellom lek og læring. På grunn av dette vil det være viktig for den voksne å intervensjonere i barns lek, med både ytre og indre intervensjon. Personalet skal både delta og tilrettelegge. Likevel legges det stor vekt på lek som en sosialiseringssprosess mellom barna. De voksne skal bidra til at alle barn inngår i fellesskapet i barnehagen, og det er noe av det som et tydelig fellestrekk mellom

rammeplanen og guidelines. De gangene lek nevnes i guidelines (Ministry of Education of the People's republic of China, 2012) er det stort sett i sammenheng med sosialisering. De voksne skal oppfordre barna til å leke med andre, men det står lite om å delta selv. Den nevner heller ikke en sammenheng mellom lek og læring. Dette vil naturligvis ha påvirkning på hvordan barnehagepersonalet ser på sin rolle inn i barns lek. I Norge skal de voksne delta, men i Kina er ikke dette vanlig. Det kommer fram både i intervjuene og i guidelines. Føringsene fra landet styrer mye av det som skjer i barnehagen, og hva som prioriteres.

6. Avslutning

I denne besvarelsen har jeg arbeidet med temaet voksenrollen i lek i barnehagen. Ved å lese teori og intervjuer barnehagelærere om temaet skulle jeg svare på problemstillingen «**Hva tenker personalet om sin rolle inn i barns lek?**».

Det kommer fram at personalet tenker at deres viktigste rolle inn i barns lek er å være en støtte for barna. De skal støtte barna slik at det oppstår et tillitsforhold, og barna kan føle seg trygge i barnehagen. Dette samsvarer godt med Bruners begrep, støttende stillas (Öhman, 2012), som er det jeg har vektlagt mest i det teoretiske grunnlaget. For å støtte barna kan personalet kan gå fram som rollemodeller, gjennom å være medlekere. Dette kan bidra til å gi barna erfaringer for hvordan de senere kan klare å håndtere situasjoner på egen hånd. For å gjøre dette er det viktig for den voksne å være lydhør.

Skal voksne intervensjon i barns lek, vektlegges forkunnskaper om leken som sentralt for å lykkes. Da kan man gå inn i rolle som observatør for å observere barnas samspill og få kjennskap til det som faktisk skjer. Forkunnskaper vil kreves i både ytre og indre intervensjon, for å kunne spille videre på barnas initiativer.

Personalet ser også utfordringer med sin rolle inn i barns lek. Dette var ofte i sammenheng med mangel på tid, som igjen kunne føre til voksne som avbrytere eller fraværende. Det kom også fram siden barn og voksne tenker ulikt, vil ikke voksne alltid forstå barnas lek. Dette kunne føre til at voksne avbryter eller overstyrer, og leken stopper opp. På grunn av dette er mange voksne redde for å styre barns lek, men det kommer fram at ikke all styring er negativ. Voksne kan styre leken mot deltakelse for alle, men det krever igjen lydhøre voksne. Det er vesentlig at de voksne har kunnskaper om når og hvordan man skal intervensjon. Barn trenger ulik støtte fra situasjon til situasjon, og det krever av og til indre intervensjon hvor den voksne aktivt går inn i leken, men også ytre intervensjon, som gjerne kun kan være et støttende blikk.

I Kina går personalet mest inn i lek som observatører og rekvisitører. De voksne observerer barnas lek, og tilrettelegger etter det de observerer. De går også fram som rollemodeller gjennom «directing», hvor de viser barna hvordan de kan leke, mens i Norge er man ofte

rollemodeller gjennom å være medlekere. De norske informantene fokuserte både på ytre og indre intervensjon, og så på begge som en del av sin rolle inn i barns lek, mens de kinesiske informantene hadde størst fokus på ytre intervensjon. Dette kan ha sammenheng med styringsdokumentene. Rammeplanen (Utdanningsdirektoratet, 2017) sier at personalet både skal tilrettelegge og delta i lek, mens guidelines (Ministry of Education of the People's republic of China, 2012) fokuserer hovedsakelig på tilrettelegging. Dette vil trolig ha påvirkning på hvordan personalet ser på sin egen rolle inn i barns lek.

I mine intervjuer uttrykket barnehagepersonalet flere tanker rundt sin rolle inn i barns lek. I og med at barns lek vektlegges så sterkt i rammeplanen (Utdanningsdirektoratet, 2017), vil det være viktig at personalet gjør seg opp disse tankene, og reflekterer over egne handlinger rundt temaet. Lek og voksenrollen i lek er et område som stadig er i endring, og det vil alltid være aktuelt i barnehagesammenheng. Det er et tema hvor man stadig får mer innsikt, og temaet vil være interessant for videre undersøkelser. Guidelines (Ministry of Education of the People's republic of China, 2012) fokuserer i mindre grad på voksenrollen i lek, men det ville vært spennende å kunne følge med på om og hvordan dette fokuset vil endre seg over tid.

7. Litteraturliste

Bergsland, M. D. og Jæger, H. (2014). *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Christoffersen, L. og Johannessen, A. (2012). *Forskningsmetode for lærerutdanningene*. Oslo: Abstrakt Forlag.

Eriksen, T. H., Sajjad, T. A. (2015). *Kulturforskjeller i praksis. Perspektiver på det flerkulturelle Norge*. Oslo: Gyldendal Akademisk.

Jingbo, L. og Elicker, J. (2005). Teacher-child interaction in Chinese kindergartens: an observational analysis. *International Journal of Early Years Education*, 13(2), 129-143.
<https://doi-org.galanga.hvl.no/10.1080/09669760500171139>

Kunnskapsdepartementet. (2018). *Barnehagelærrollen I et profesjonsperspektiv – et kunnskapsgrunnlag. Ekspertgruppen om barnehagelærrollen*. Hentet fra:
<https://www.regjeringen.no/contentassets/f78959abbd54b0497a8716ab2cbbb63/barnehagelarerrollen-i-et-profesjonsperspektiv.pdf>

Lillemyr, O. F. (2011). *Lek på alvor*. Oslo: Universitetsforlaget.

Løkken, G. og Søbstad, F. (2013). *Observasjon og intervju i barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget.

Melaas, T. (2013). *Blikk for lek i barnehagen. Starte. Verne. Videreutvikle*. Oslo: Kommuneforlaget.

Ministry of Education of the People's Republic of China. (2012). *Early Learning and Development Guidelines for Children Aged 3 to 6 Years*. Hentet fra:
<https://www.unicef.cn/sites/unicef.org.china/files/2018-10/2012-national-early-learning-development-guidelines.pdf>

Öhman, M. (2012). *Det viktigste er å gå leke*. Oslo: Pedagogisk forum.

Thagaard, T. (2013). *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitativ metode*. Bergen: Fagbokforlaget.

Utdanningsdirektoratet (2017). *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Oslo: Utdanningsdirektoratet. Hentet fra:
<https://www.udir.no/globalassets/filer/barnehage/rammeplan/rammeplan-for-barnehagen-bokmal2017.pdf>

Wibeck, V. (2010). *Fokusgrupper: om fokuserande gruppintervjuer som undersøkningsmetode*. Lund: Studentlitteratur AB.

Wu, S. C. (2014). Practical and conceptual aspects of children's play in Hong Kong and German kindergartens. *Early Years: An International Research Journal of Research and Development*, 34(1), 49-66. <https://doi.org/10.1080/09575146.2013.818936>

Åmot, I (2012). Mediator eller moderator. I R. I. Skoglund og I. Åmot (red.). *Anerkjennelsens kompleksitet i barnehage og skole*. (s. 61-83). Oslo: Universitetsforlaget.

VEDLEGG

Vedlegg 1 – Samtykkeskjema

Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjektet

«Voksenrolle i lek»

Bakgrunn og formål

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å innhente data til en bacheloroppgave i barnehagelærerutdanningen ved Høgskulen på Vestlandet. Studien handler om voksenrollen i lek. Hva mener personalet om å gå inn i barns lek? Hvorfor gjør de det og hvordan?

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Høgskulen på Vestlandet er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Jeg ønsker at du skal delta i forskningsprosjektet, fordi du har relevant erfaring fra barnehage og jeg har grunn til å anta at du har gjort deg noen refleksjoner om voksenrolle i barns lek.

Hva innebærer deltakelse i forskningsprosjektet?

Dersom du ønsker å delta, vil jeg bruke lydopptak under hele intervjuet. Aktiv deltakelse av informantene er nødvendig for studien og jeg ønsker å bruke intervju som metode for datainnsamling. Intervjuet vil antageligvis vare i ca. 30 minutter.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil da bli anonymisert. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Alle personopplysninger vil bli behandlet konfidensielt og i samsvar med personvernreglementet. Kun jeg og min veileder vil ha tilgang til opplysningene om deg. Alt vil være anonymisert og jeg trenger kun opplysninger om utdanning og erfaring i barnehage. Jeg vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrevet.

Så snart intervjuet er transkribert, vil lydopptaket bli slettet. I mellomtiden vil det lagres på Høgskulen på Vestlandets forskningsserver. Prosjektet skal etter planen avsluttes 15.08.2020.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg
- å få rettet personopplysninger om deg
- få slettet personopplysninger om deg
- få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet), og
- å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke. På oppdrag fra Høgskulen på Vestlandet har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Med vennlig hilsen

Prosjektansvarlig

Student

Ruth Ingrid Skoglund

Jeg har mottatt informasjon om forskningsprosjektet, og er villig til å delta

---

(Signatur prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 2 – Intervjuguide

<p>FASE 1</p> <p>Rammesetting</p>	<p>Bakgrunn for samtalen</p> <p>Litt om tema for samtalen, problemstilling</p> <p>Forklare om samtykke og taushetsplikt</p> <p>Alder og stilling og hvor lenge de har jobbet i barnehage?</p>
<p>FASE 2</p> <p>Erfaringer</p>	<p>Overgangsspørsmål</p> <p>Erfaring med lek</p>
<p>FASE 3</p> <p>Fokusering</p>	<p>Nøkkelspørsmål</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hva tenker du om at voksne går inn i lek? • Når går du inn i lek? • Hva ønsker du å oppnå ved å gå inn i lek? • Hvordan går du inn i lek? • Hva tenker du om å gå inn i lek på barnas premisser? • Hvordan kan voksne hjelpe barn inn i lek? • Hva er utfordringene med å gå inn i barns lek? • Har du noen erfaringer med hva som skjer når du går ut av lek? • Forskning sier at voksne kan ødelegge leken, hvordan tenker du dette kan skje? • Hvor langt kan utestenging gå før voksne må gå inn i leken? • Hvor stor påvirkningskraft har voksne over barns lek?
<p>FASE 4</p> <p>Tilbakeblikk</p>	<p>Oppsummering</p> <p>Oppsummere funn</p> <p>Noe som skal legges til?</p>